

ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В ТУРЕЧЧИНІ ТА ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ
ЕКОНОМІЧНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ ПІД ПРОВОДОМ МУСТАФИ
КЕМАЛЯ АТАТЮРКА

Гліб Андрійович Стежко
ВНЗ «Університет економіки та права
«КРОК» Україна; студент
Університету «КРОК»

Ірина Петрівна Соколовська
<https://orcid.org/0000-0003-4833-8337>
ВНЗ «Університет економіки та права
«КРОК» Україна; кандидат
економічних наук, доцент

Основні етапи біографії видатного суспільно-політичного діяча Туреччини Мустафи Кемалю Ататюрка, які суттєво вплинули на формування його філософії економічного націоналізму, на наш погляд, є такими [1]:

- Народження: Мустафа Кемаль народився 1881 року в місті Салоніки (тепер Греція) у родині місцевого офіцера. Його дитинство пройшло на тлі ранньої втрати батька.
- Освіта та військова кар'єра (1893-1918): Ататюрк отримав освіту в місцевій школі, пізніше вступив до військової академії та став офіцером. Під час Першої світової війни брав активну участь у різних битвах та військових кампаніях.
- Лідерство під час Турецької війни за незалежність (1919-1923): після поразки Османської імперії у війні, Ататюрк взяв на себе лідерську роль у боротьбі за незалежність Туреччини, захищаючи її від іноземного втручання. Цей період відзначений низкою важливих подій, таких як битва при Сакарії та укладення Лозаннського миру.
- Реформи та модернізація (1923-1938): після проголошення республіки у 1923 році, Ататюрк став першим президентом Туреччини. Він впроваджував широкомасштабні реформи, спрямовані на модернізацію країни, включно із впровадженням західного алфавіту, секуляризацією та індустріалізацією.
- Смерть та спадщина: Мустафа Кемаль Ататюрк помер у 1938 році в Істанбулі. Його спадщина включає в себе не лише реформи, впроваджені за

часів його керівництва, але й визначає сучасну політику та культуру Туреччини.

Основні економічні реформи, проведені під керівництвом Мустафи Кемаля Ататюрка в Туреччині [2]:

- Створення державного сектору. Ататюрк ввів широкомасштабну державну інтервенцію у господарство, зокрема шляхом створення державних підприємств у ключових секторах, таких як енергетика, транспорт та важка промисловість. Це сприяло підтримці національного виробництва та стимулювало економічний розвиток країни.
- Націоналізація промисловості. Запровадження політики націоналізації важливих промислових підприємств та ресурсів, що допомогло зменшити залежність від іноземних інвесторів та збільшити контроль держави над стратегічно важливими секторами економіки.
- Сільське господарство та земельна реформа. Уряд впровадив широкомасштабні заходи, спрямовані на підвищення ефективності аграрної сфери, зокрема, розпочав земельну реформу, спрямовану на розподіл землі серед селян, та створення сучасних аграрних структур.
- Фінансова стабілізація. Було знівлено вплив Османського банку, заснованого іноземцями, впроваджена стабільна національна валюта — ліра. Ататюрк провів ряд заходів з фінансової стабілізації, таких як упорядкування бюджету, реформи валютного регулювання та банківської системи, що сприяло підтримці фінансової стійкості країни.
- Інфраструктурні проекти. Під керівництвом Ататюрка було розпочато великі інфраструктурні проекти - будівництво магістральних доріг, залізниць, портів та інших об'єктів, що розвинуло логістичну інфраструктуру країни та підвищило ефективність національної економіки. Лише за 13 років (1924–1937 р.р.) протяжність залізниць та асфальтованих доріг збільшилися майже на 50% — до 22 тис. км. [3, 14].

Втілення ідей економічного націоналізму під проводом Мустафи Кемаля Ататюрка можна узагальнити, на наш погляд, за наступними напрямками [2]:

- Державний контроль над ключовими галузями. Ататюрк впровадив політику націоналізації та створення державних підприємств у стратегічно важливих секторах економіки, що сприяло зміцненню національної економічної самостійності.

- Захист від домінування іноземного капіталу. Ататюрк виступав за захист внутрішнього ринку та зменшення залежності від іноземних інвесторів, впроваджуючи політику економічного націоналізму.
- Стимулювання національного виробництва, запровадження податкових канікул для малих підприємств, які розпочинали свою справу. Шляхом державного регулювання та підтримки національних промислових підприємств, політика Ататюрка сприяла розвитку вітчизняної промисловості та підвищенню її конкурентоспроможності.
- Соціальна справедливість та розподіл ресурсів. Внаслідок перерозподілу земель від османів, знаті, духовенства понад 70% сільських родин стали власниками своїх наділів [3, 14]. Впровадження земельної реформи та інших заходів, які покращили умови праці селян та робітників, сприяло соціально-економічній стабільності та підвищенню рівня життя.
- Формування національної ідентичності через економічну незалежність. Ататюрк вважав економічний націоналізм ключовим елементом формування сучасної турецької державності та національної самосвідомості.

Висновок. Попри те, що Мустафа Кемаль був за освітою військовим, а не економістом, талант державотворця допоміг йому закласти фундаментальні основи економічного розвитку Туреччини. Впроваджені ним ідеї економічного націоналізму дозволили зміцнити внутрішній ринок, зменшити залежність від зовнішніх чинників та стимулювати національне виробництво.

Економічні реформи разом із суспільно-політичними змінами, проведеними Мустафою Кемалем Ататюрком, сформували економічну самодостатність та посилили конкурентоспроможність країни. Економічний націоналізм у Туреччині відіграв важливу роль у формуванні національної ідентичності та зміцненні суверенітету країни. Ці реформи стали основою для подальшого розвитку та модернізації турецької економіки, а їх вплив продовжує відчуватися й до сьогодні. «Турецька модель» від Ататюрка є цікавим прикладом для модернізації українського суспільства [4].

Ключові слова:

Мустафа Кемаль Ататюрк, економічні реформи, економічний націоналізм, державний контроль, націоналізація, земельна реформа, стимулювання внутрішнього ринку, національна ідентичність.

Список літератури

1. Ганіоглу М.-Ш. Ататюрк: Біографія мислителя / пер. з англ. О. Галенко. Львів: Вид-во Анетти Антоненко. 2018. 240 с.
2. Підлуцький О. Мустафа кемаль ататюрк: демократ-диктатор Дзеркало тижня. 04.04.2014. URL: <https://zn.ua/ukr/HISTORY/mustafa-kemal-atatyurk-demokrat-diktator-.html>
3. Сиротюк Ю. Десять націоналістів лідерів: досвід успіху економічного націоналізму у світі. Економічний націоналізм та соціальна справедливість. Збірник матеріалів Шостих Бандерівських читань. Київ, 1 лютого 2019 р. / Упор. Т. Бойко, Ю. Сиротюк, Б. Галайко, К. Денисов. К.: НАЦ «УССД», «Видавець Олег Філюк», 2019. 320 с. С. 14. URL: https://ussd.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Bandera_VI-1.pdf
4. Згуровський О. Історичні паралелі: «турецька модель» від Мустафи Кемалю Ататюрка. Дзеркало тижня. 03.04.2005. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/istorichni_paraleli_turetska_model_vid_mustafi_kemal_ya_atatyurka.html